คอลัมน์ คิดเป็นเห็นต่าง: คนจน/คนโง่เท่านั้น ที่จ่ายภาษีครบถ้วน - โพสต์ทูเดย์ ฉบับวันที่ 10 ตุลาคม พ.ศ. 2559

ชัยณรงค์ อินทรมีทรัพย์ คณะกรรมการพัฒนาขีดความสามารถ ในการแข่งขันของประเทศ (กพข.)

มนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่อยู่ร่วมกันและถ้อยทีถ้อยอาศัยกันเพื่อความเจริญรุ่งเรืองมั่งคั่ง ตลอดจนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของตนเองและครอบครัว รวมไปถึงความภาคภูมิใจในภาพลักษณ์ของชาติและการได้รับการยกย่องจากนานาชาติในฐานะประเทศพัฒนา ชั้นนำของโลก ฯลฯ

การอยู่ร่วมกันได้มีวิวัฒนาการของรูปแบบการปกครองและความสัมพันธ์ด้านต่างๆ ระหว่างผู้ปกครองและผู้ถูกปกครองมาหลายร้อยปี และมีรูปแบบมากมายตลอดจนกฎกติกาโดยเฉพาะกฎหมาย จรรยาบรรณ ธรรมเนียมปฏิบัติ ฯลฯ แต่ก็เป็นปรากฏการณ์มีเด่นชัดในทุกๆ สังคมคือ คนฉลาดเท่านั้นที่ได้ประโยชน์มากกว่า ทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม ตลอดทั้งการครอบครองทรัพย์สินทั้งสังหาริมทรัพย์และอสังหาริมทรัพย์ การจ่ายภาษีให้รัฐบาลหรือผู้ปกครองเป็นความเจ็บปวดของพลเมืองส่วนใหญ่ตลอดมา ดังนั้นความพยายามหลบเลี่ยงวางแผนให้ซับซ้อนซ่อนเงื่อนจึงเป็นพฤติกรรมปกติของคนรวย/คนฉลาด

ในขณะที่คนจน/คนโง่แทบจะต้องยอมรับความทนทุกข์ทรมานเสียภาษีเต็มเม็ดเต็มหน่วย เพราะไม่มีช่องทางจะหลีกเลี่ยงเหมือนกลุ่มคนรวย กติกาในสังคมจึงมีอยู่ว่า ใครเลี่ยงได้ก็เลี่ยงไป ตราบใดที่ยังจับไม่ได้ก็ยังคงเป็นผู้บริสุทธิ์

ค่านิยมนี้ได้นำไปสู่การปฏิรูปที่เป็นรูปธรรมคือ มีกฎหมายมากมาย มีองค์กรควบคุมเกี่ยวกับภาษีหลากหลาย มีศาลและกระบวนการยุติธรรมหลายรูปแบบ ฯลฯ องค์การสหประชาชาติก็มีอนุสัญญา (UNCAC) บังคับให้ประเทศสมาชิกดำเนินการป้องกันปราบปรามการทุจริต ซึ่งรวมการหลีกเลี่ยงไม่จ่ายภาษีให้ถูกต้องเป็นสำคัญ

ถ้า โดนัลด์ ทรัมป์ กล่าวประโยคที่ว่า...ผมเป็นคนฉลาดต่างหากจึงไม่ต้องจ่ายภาษี เป็นคนธรรมดาสามัญก็คงเป็นเรื่องปกติในสหรัฐที่การเลี่ยงภาษีทำกันอย่างกว้างขวางเปิดเผย ถ้ายังจับไม่ได้ก็ไม่มีความผิด แต่ในฐานะตัวแทนของพรรครีพับลิกันเพื่อแข่งขันเป็นประธานาธิบดีในเร็วๆ นี้ การหาเสียงด้วยข้อเท็จจริงว่า การเป็นนักธุรกิจที่เฉลียวฉลาดจึงไม่ต้องจ่ายภาษีเพราะมีช่องว่างมากมายทั้งระดับมลรัฐและรัฐบาลกลางของสหรัฐ เป็นการยืนยันความจริงในทุกสังคมที่งานวิจัยของโปรเฟสเซอร์อัลวิน ทอฟเลอร์ ที่มีชื่อเสียงชื่อ "Revolutionary wealth" อธิบายว่า...โครงสร้างและกลไกต่างๆ ที่สังคมได้สร้างขึ้นเพื่อบังคับให้ทุกๆ คนเสียภาษีให้ครบถ้วน อาทิ กฎหมาย ตำรวจ อัยการ ศาล ไม่สามารถเอาผิดกับคนรวยโดยเฉพาะนักธุรกิจที่ส่วนใหญ่ต้องการเลี่ยงภาษีได้เลย โดยเปรียบเทียบทำนองความเร็วสัมพัทธ์คือ องค์กรและเครื่องมือต่างๆ ในสังคมที่มีอยู่เปรียบเสมือนรถยนต์ที่มีความเร็ว 20-30 ไมล์/ชั่วโมง ขณะที่กลุ่มที่เลี่ยงภาษีใช้รถฟอร์มูลาวันความเร็ว 100 ไมล์/ชั่วโมงเป็นอย่างต่ำ

ดังนั้น ผลสัมฤทธิ์ของการใช้กฎหมายและองค์กรต่างๆ ของภาครัฐที่บังคับใช้ได้ผลเต็มที่ตามเจตนารมณ์จึงเป็นพวกรายเล็กรายน้อยเท่านั้นที่ถูกจับได้และลงโทษ รายใหญ่ๆ ไม่มีทางเลย เพราะอำนาจเงิน อำนาจทางการเมือง ฯลฯ การหาเสียงผู้สมัคร

ชิงตำแหน่งประธานาธิบดีจึงยืนยันว่า กลไกและเครื่องมือต่างๆ ของรัฐที่มีอยู่ในปัจจุบัน รวมทั้งที่จะสร้างขึ้นนั้นไม่มีวันตามทันความเร็วของคนรวย/นักธุรกิจที่ต้องการหลบเลี่ยงภาษี เพราะนวัตกรรมต่างๆ เกิดขึ้นมากมาย บริษัทระดับนานาชาติก็ได้ทำให้เห็นเป็นตัวอย่าง เช่น แอปเปิ้ล ไนกี้ แมคโดนัลด์ สตาร์บัคส์ ฯลฯ รวมทั้งอีก 58 บริษัทที่อยู่ในทำเนียบ บริษัท ฟอร์จูน 500 ปี 2016 ก็ล้วนแต่หลีกเลี่ยงการจ่ายภาษี ฯลฯ

คำถามคือ จะใช้มาตรการอะไรดำเนินการให้กลุ่มคนรวย/บริษัทเหล่านั้นประพฤติตนให้สอดคล้องกับความจริง 2 ประการที่สังคมคาดหมาย ได้แก่

ความตายและการจ่ายภาษี ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและการแพทย์ช่วยยืดอายุความตายได้นานขึ้นกว่าอดีตบ้างเล็กน้อย แต่ก็ต้องตายแน่นอนทั้งปัจเจกบุคคลและนิติบุคคล แต่การจ่ายภาษียังเป็นความลับสุดยอดที่คนรวย/บริษัทส่วนใหญ่ยังคงพยายามเอาชนะด้วยการไม่ต้องจ่ายภาษีตามกติกา ปล่อยให้คนโง่/บริษัทเล็กๆ ที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้รับภาระไป วลี ที่โดนัลด์ ทรัมป์ กล่าวคือ Not paying taxes "Make me smart" จึงตบหน้าสถาบันต่างๆ ในสหรัฐได้อย่างสะใจ??

ประเทศไทยได้ประสบปัญหาทำนองนี้มาตลอดเวลาและรุนแรงมากขึ้นในปัจจุบัน พิสูจน์ได้จากความไม่เท่าเทียมกันในสังคมอันเนื่องจากมีกลุ่มคนที่มีรายได้สูงๆ จ่ายภาษีไม่ครบถ้วน ทำให้รัฐบาลไม่สามารถทำนุบำรุงประเทศได้ การให้บริการสาธารณะต่างๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข ความมั่นคง ความสงบสุข ฯลฯ อยู่ในระดับต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้าน เช่น สิงคโปร์ มาเลเซีย ความเหลื่อมล้ำของกลุ่มคนรวยและคนจนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนามาก (ค่า Gini Index ของไทยอยู่ที่ 0.536 สูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศกำลังพัฒนาที่ 0.413) ระบบภาษีทางอ้อมยังเป็นเครื่องมือของภาครัฐมากกว่าภาษีทางตรง อาทิ ภาษีที่ดิน ภาษีมรดก ภาษีนิติบุคคล ฯลฯ

สำหรับกลุ่มคน/ธุรกิจที่มีรายได้สูงๆ รายงานปานามา เปเปอร์ส เมื่อเร็วๆ นี้ก็มีรายชื่อกลุ่มคน/นิติบุคคลจากประเทศไทยจำนวนไม่น้อยที่ผูกพันกับกิจการของการมีบัญชีเงินฝากออฟชอร์และการทำธุรกรรมในกลุ่มประเทศที่ส่งเสริมให้ดำเนินการทางภาษีที่เอื้อประโยชน์กับบุคคล/นิติบุคคลมากกว่าประเทศ ในขณะที่ชาวชนบทที่ประกอบการเกษตรกรรมเพื่อยังชีพจำนวนหลายล้านคนไม่มีที่ดินเป็นของตัวเองเพื่อทำมาหากิน แต่มีคนรวยมหาศาลจำนวนมากที่ถือครองโฉนดที่ดินคนละหลายๆ หมื่นไร่ บางคนมีเป็น แสนไร่และสูงสุดมีถึง 631,263 ไร่!!! เป็นต้น

คนโง่/คนจนในประเทศไทยจึงกลายเป็นพลเมืองดีที่จ่ายภาษีครบถ้วนตลอดมา รัฐบาล คสช.น่าจะให้ความสนใจอย่างจริงๆ จังๆ กับความเสมอภาคในการจ่ายภาษีของประเทศไทยตามมาตรการที่หลายๆ ประเทศนำแนวคิดของโปรเฟสเซอร์อัลวิน ทอฟเลอร์ (ผู้ที่เพิ่งจะเสียชีวิตเร็วๆ นี้) ไปดำเนินการ